

1. poglavlje

PARIZ

12. PROSINCA 1788.

IAKO JE SREDINA PROSINCA i svatko se razuman skutrio kraj vatre, više od dvadeset žena nahrupilo je u Le Grand Mogol, trgovinu Rose Bertin. Griju se kraj lijepih brončanih svjetiljaka, ali ja ne ulazim. To su žene s naprahanom kosom počesljanom u *pouf*⁴ i ogrtačima od hermelina, dok sam ja žena koja nosi vrpce i vunu. Zato čekam na ulici dok one kupuju u toplini kraljčine najdraže trgovine. Promatram izvana kako neka djevojka bira kričav ružičasti šešir. Previše je blijed za njezinu kožu, ali majka kima i Rose Bertin razdragano plješće. Ne će biti tako razdragana kad mene primijeti. Dolazim ovamo svakoga mjeseca već godinu dana s istim zahtjevom. Ali ovaj put sam sigurna da će Rose pristati, jer sam joj spremna ponuditi nešto što samo knezovi i ubojice posjeduju. Ne znam zašto prije nisam na to pomislila.

Lupkam nogama po skliskim kamenim kockama u Ulici Saint-Honoré. Moj dah se širi kao bijela magla u jutarnjem zraku. Ovo je najljuća zima otkad se pamti i došla je ustopice za ljetom slaba uroda. Tisuće će pomrijeti u Parizu, što od hladnoće, što od gladi. Kralj i kraljica darovali su gradu sve ogrjevno drvo kojega su se mogli odreći u

⁴ Umjetnički stilizirana frizura s draguljima, perjem i svakovrsnim dodatcima, često s umetnutim jastučićima; tu je modu uvela kraljica Marie Antoinette.

Versaillesu. Narod je od zahvalnosti podignuo obelisk sav načinjen od snijega; to je jedini spomenik za koji su imali sredstava. Gledam niz ulicu, očekujem da ću vidjeti trgovce ribom s kolicima. Ali i trgovci su pobjegli od hladnoće, za sobom su ostavili samo vonj mora.

Kad zadnja mušterija napusti Le Grand Mogol, požurim sama unutra. Otresam kišu s ogrtača i udišem miris cimeta iz vatre. Kao i uvijek, puna sam strahopoštovanja prema onom što je Rose Bertin postigla u tako malom prostoru. Velika pozlaćena ogledala ostavljaju dojam da je trgovina veća nego što zapravo jest, a treperenje svijetla na svijjećnjacima baca polirani sjaj po uljenim slikama i izvezenim divanima. To je kao da ulazite u salon neke grofice i taj smo dojam i mi pokušali dobiti u muzeju moga ujaka. Udobne prostorije gdje se plemstvo ne će nezgodno osjećati. Iako nikada nisam imala novca za kape na tim policama — da i ne govorimo o svilenim haljinama sivoplave ili svijetlo zelene boje — dolazim ovamo da vidim novu modu kako bih je mogla poslije oponašati. Uostalom, to je najveća atrakcija naše izložbe. Žene koje su presiromašne da bi putovale u Versailles mogu vidjeti kraljevsku obitelj u vosku gdje je svatko od njih odjeven po posljednjoj modi.

— Madame? — usuđujem se izgovoriti zatvarajući vrata za sobom.

Rose Bertin se okrene i njezin mi visoko pjevan pozdrav kaže da je očekivala još jednu ženu u hermelinu. Čim izađem na svjetlo u vunenoj odjeći, glas joj se spušta. — Gospođice Grosholtz — veli razočarano. — Dala sam vam svoj odgovor prošlog mjeseca. — Prekriži ruke na prsima. Kod Rose Bertin sve je krupno i široko. Njezini bokovi, njezina kosa, nabori satena što se ruše poput vodopada niz njezinu haljinu sa strana.

— Onda ste možda promijenili mišljenje — kažem brzo. — Znam da vas kraljica sluša. Kažu da nikomu drugom ne vjeruje više nego vama.

— A vi niste jedina osoba koja od mene traži usluge — odsiječe ona.

— Ali mi smo dobri kupci.

— Vaš ujak je kod mene kupio *dvije* haljine.

— Kupili bismo više kad bi posao išao bolje. — To nije laž. Za osamnaest dana imat ću dvadeset osam godina, a ne posjedujem ništa

vrijedno na ovom svijetu osim voštanih figura koje sam stvorila za ujakovu izložbu. Nije skupo mene uzdržavati kao nećakinju. Ne tražim nijedan od ukrasa što ih donosi *Le Journal des Dames* ili skupocjene uske haljine optočene biserima. Ali kad bih imala livra,⁵ potrošila bih ih na odijevanje figura u našem muzeju. Ne treba meni nositi dragulje i čipke, ali naši posjetioči dolaze u Muzej voštanih figura da vide kraljevsku raskoš. Kad bih mogla, pokupila bih sve svilene lepeze i nabrane haljine iz trgovine Rose Bertin pa bi naš muzej bio takmac njezinu salonu. Ali nemamo toliko novca. Mi smo samo predstavljači koji nastupaju u susjedstvu. — Razmislite o tome — kažem usrdno. — Mogla bih pripremiti poseban prizor za njezin posjet. Prizor kraljice koja sjedi u svojoj sobi za odijevanje. I vi biste bili kraj nje. *Kraljica i njezina ministrica mode* — govorim joj.

Rosine se usne trznu uvis. Iako je »ministrica mode« uvreda kojom se služe novine da kritiziraju njezin utjecaj na Marie Antoinette, to nije daleko od istine, i ona to zna. Oklijeva. Jedno je imati ime u novinama, ali biti besmrtna u vosku... To je nešto rezervirano samo za članove kraljevske obitelji i zločince, a ona nije ni jedno ni drugo. — Što biste mi onda imali reći? — pita ona polagano.

Moje srce kuca ubrzano. Ako se kraljici i ne bude svidjelo što sam napravila — a svidjet će joj se, znam da će joj se svidjeti kad sam se toliko namučila da pogodim njezine plave oči — sama činjenica da je osobno došla vidjeti svoju voštanu figuru sve će promijeniti. Naša će izložba ući u najbiranije vodiče po Parizu. Zaslužiti ćemo mjesto u svakom katalogu zabave koji se tiska u Francuskoj. Ali što je najvažnije, nas će povezivati s Marie Antoinette. Čak poslije svih skandala što se vezuju uz njezino ime, jedini pravi posao bit će zabava za Njihova Veličanstva. — Samo joj recite da ste bili u Muzeju voštanih figura. Bili ste, zar ne?

— Naravno. — Rose Bertin je žena koja ništa ne propušta. Čak ni izložbu voska u Bulevaru Temple. — Bilo je privlačno. — I dodaje sa zakašnjenjem: — Na svoj način.

— Onda to recite kraljici. Recite joj da sam napravila poprsja Voltairea, Rousseaua, Benjamina Franklina. Kažite joj da će biti nekoliko njezinih bista. I vaša.

Rose šuti. Onda naposljetku veli: — Vidjet ću što mogu učiniti.

⁵ Novčana jedinica (libra), podijeljena na dvadeset sua (sou); isprva je vrijedila libru srebra.